

پدیده برزیل

نوشته جوا ماچادو

استاد اقتصاد در دانشگاه سائوپولو، از کادرهای حزب کارگر برزیل و عضو هماهنگی گرایش سوسیال دموکراسی حزب

برگردان و تنظیم: مهرنوش کیان

دولت لولا دو سیلوا پس از نه ماه در راس قدرت بیلانی متناقض و تعجب برانگیز ارائه داده است.

دولت

حیرت برانگیزترین بخش سیاست های دولت، برنامه های اقتصادی آن است. برنامه های ارائه شده توسط دولت لولا، بخصوص رفرم در سیستم بانزشتگی با مخالفت بسیار کمی در پارلمان روبرو شد. درواقع فقط دو حزب دست راستی به مخالفت های خود ادامه می دهند. دلیل اصلی در این است که رفرم ارائه شده تمامی خطوط کلی دولت های قبلی و احزاب محافظه کار را در بر دارد. همین برنامه قبلا به دلیل مخالفت حزب لولا که در آن زمان در اپوزیسیون قرار داشت، اجرا نگردید. در حال حاضر فقط بخش چپ حزب و دیگر جریانات پیشرو اجتماعی با برنامه ارائه شده مخالفت می ورزند.

از طرف دیگر دولت لولا چهارچوب برنامه حزب خود در زمینه روابط بین المللی و رفرم کشاورزی را همچنان دنبال می کند. در این زمینه ها تغییرات بسیاری رخ داده است اما دولت با توجه به سیاست های اقتصادی اش همچنان با مشکلات بسیار روبرو است.

بیلان کار دولت

برای ترسیم بیلان کار دولت بهتر است به دو بخش سیاست های عمومی و اقتصادی بپردازیم. پرهیز از در افتادن مستقیم با طبقات مقتدر، تلاش برای رسیدن به توافق با این اقشار، چه در داخل و چه در سطح بین المللی، هسته اصلی حرکت های دولت را تشکیل می دهد. محور سیاست های دولت بر اساس گسترده کردن دامنه حرکت های خود و در بر گرفتن تعداد

بیشتری از مخالفان سابق خود از یک سو و دعوت مردم به پیشه کردن صبر از طرف دیگر است. این روش از «محور دموکراسی» تصویب شده در جلسه عمومی حزب کارگر برزیل در دسامبر ۲۰۰۱ (درست قبل از انتخابات) مبنی بر تکیه بر بسیج اجتماعی برای اجرای سیاست هائی که طبقات مرفه با آن مخالفت می ورزند، و حرکت به سوی اجرای دموکراسی از طریق مشارکت گسترده مردمی، فاصله گرفته است (لازم به تذکر است که لولا در سمت قبلی خود به عنوان شهردار یکی از فقیرترین مناطق برزیل در مشارکت مردم در اتخاذ و اجرای تصمیمات نقش کلیدی و موفقی داشت). البته باید گفت که در برخی مناطق همچنان کانال های مباحثه و مشارکت با نظرات مردم باز است ولی در مجموع دولت بخصوص در بخش سیاست های اقتصادی از مردم فاصله گرفته است.

جهت گیری نئولیبرالی در اقتصاد

سیاست های اقتصاد کلان در برزیل کماکان جهت گیری قبلی خود را ادامه می دهد. دولت به برنامه ریاضت اقتصادی (بیشتر از طریق افزایش «مازاد مالی اولیه»، مبارزه با تورم با اجرای برنامه های محافظه کارانه (افزایش بهره) و تلاش برای حفظ اعتماد بازارهای مالی جهانی ادامه می دهد. این جهت گیری به بهبود وضعیت رئال (واحد پول برزیل) کمک کرده و تورم را کاهش داده است. در حال حاضر خطر فوری بحران مالی برطرف شده است، اما این به خاطر «اعتماد» به اقتصاد برزیل آنگونه که دولت ادعا می کند نیست. بهره های بالا سرمایه های بین المللی در سفته بازی را به خود جلب کرده است.

موقعیت کنونی برای اقتصاد برزیل بسیار خطرناک است. از یک سو وابستگی اقتصاد به این نوع سرمایه جهانی کاهش نیافته و از سوی دیگر جنبه های منفی چنین جهت گیری رکود اقتصادی، افزایش بیکاری و کاهش درآمد کارگران و دیگر اقشار اجتماعی است. از طرف دیگر مجموعه افزایش مازاد مالی اولیه و بهره بانکی به تمرکز هر چه بیشتر درآمدها در دست عده قلیلی ختم می گردد. درآمد اکثریت مردم کمتر شده و دولت نیز همچنان به سیاست های ریاضت اقتصادی که نهایتا به این قشر از مردم فشار بیشتری می آورد ادامه می دهد. بدین ترتیب سرمایه های مستقل داخلی شانس سرمایه گذاری نیافته و بهبود اقتصادی در دراز مدت محدود می گردد.

سیاست خارجی نوین

مثبت ترین بخش جهت گیری های دولت سیاست های خارجی آن بوده است. دولت با جنگ در عراق

مخالفت کرده و در عین حال برای ایجاد اتحاد در آمریکای جنوبی و جبهه «کشورهای درحال توسعه» در مقابله با منافع مراکز امپریالیستی، مثل سازمان تجارت جهانی، تلاش می کند. همچنین برزیل رسماً با «منطقه آزاد بازرگانی» که توسط آمریکا پایه گذاری شده مخالفت می کند. اما در عین حال اعلام کرده است که در صورت ایجاد تغییراتی در این برنامه بخصوص ارائه امتیازاتی از جانب آمریکا، برزیل پیوستن به این توافقنامه را در دستور کار قرار می دهد.

در سیاست خارجی هم، آن دسته از تصمیمات که تحت نفوذ وزارت اقتصاد صورت می گیرد (مثل رابطه با سازمان جهانی پول) دنباله رو خط مشی محافظه کاران است. این نفوذ در برخی موارد شرایط متناقضی را ایجاد می کند. در مذاکراتی برای مقابله با سیاست های سازمان جهانی پول آرژانتین از پشتیبانی اکثریت کشورهای آمریکای لاتین و حتی آمریکا برخوردار گردید به جز لولا و دولت وی! لولا انتقادات وارده را رد کرده و می گوید سیاست های اقتصادی دولت وی مستقلاً اتخاذ شده اند. و به واقع هم چنین به نظر می رسد که بسیاری از سیاست های اقتصادی سرمایه داری دولت لولا مستقل از موسسات مالی جهانی اتخاذ شده اند. به طور مثال در حال حاضر بحث گسترده ای بر سر شرایط مطروحه از جانب برزیل در مذاکرات با سازمان جهانی پول صورت می گیرد. بسیاری از متخصصان معتقدند که برزیل باید خواهان فضای بیشتر برای سرمایه گذاری در بخش های اجتماعی باشد و وزیر اقتصاد اعلام کرده است که چنین تقاضایی به کلی غلط است حتی اگر سازمان جهانی پول با آن موافق باشد!

رفرم کشاورزی

تمایلات محافظه کارانه مشکلات فراوانی را بر سر راه رفرم کشاورزی ایجاد کرده اند. در این بخش وزیر کشاورزی به طور گسترده ای با جنبش های اجتماعی و گروه های مختلف مردم در ارتباط و گفتگو است. طرح جدید رفرم کشاورزی شامل ایجاد تعاونی های کشاورزی در چهارچوب پروژه تغییرات اقتصادی و اجتماعی می گردد. این طرح خواهان اعطاء حق شهروندی به کشاورزان فقیر و کمک به کشاورزان بی زمین می باشد. پرداخت هزینه های برداشت محصول به کشاورزان فقیر و کمک به اسکان بیش از ۶۰۰۰۰ خانواده و بالاخره مقابله با باندهای مسلح زمین داران بزرگ که شرایطی همانند دوران فئودال ها ایجاد کرده بودند، از حرکت های مثبت این وزارت خانه بوده است.

علیرغم همه این اقدامات این وزارت خانه با کاهش بودجه خود روبرو است.

بقیه در صفحه ۱۹